

تمرین های

تئاتری

• قسمت دوم

• بدالله وفاداری

به جای آن که ریسمان دور آن را بکشایند و آهسته شیء را از میان کاغذ بیرون آورند، چند حرکت ساده انجام می دهند چنان که گوئی شبی در میان کاغذی گشوده بر روی میز قرار دارد. در این مرحله پس از این که مربی در گفتگوی خود با هنرجویان ترتیب هر تمرین را با جزء به جزء حرکات روشن نمود، باید دیگر بار آنان را به تکرار همان تمرین وادارد، تا آنچه را هنرجویان از گفتگوی مربی دریافته اند، در عمل نیز دریابند. این تکرار موجب می شود که هم مربی و هم هنرجویان برای ادامه تمرینها اطمینان بیابند.

مربی در گفتگویی که با هنرجویان دارد می تواند بر مشاهده دقیق وضع اشیا در مکان و حرکتهای مختلف و هنرجویان تاکید کند. مثلاً اگر قرار است که در وسط کلاس حوض کوچکی را تصور کنند و به کنار آن بیابند و روی حوض خم شوند و دست خود را در آب فروبرند، باید آنها را متوجه این موضوع کرد که چون حوض واقعی و عینی در کار نیست، نمی توانند با عدم دقت پا در حوض بگذارند یا آن قدر خم نشوند که دستشان به آب نرسد، عدم دقت در این تمرینها و بی توجهی به وضع مکان و اشیا می که تخیل می کنند، موجب می شود که تمرینهای ایشان نتیجه ای در بر نداشته باشد.

باید مربیان محترم توجه داشته باشند که هر تمرین برای خود داستانی دارد. البته این داستان لازم نیست که واقعاً داستانی کامل باشد. مقصود روایت یک عمل کامل در تمرین است.

در ابتدا لازم به تذکر است که کودکان و نوجوانان نه تنها در تمرینهای تئاتری، بلکه در حیطه همه آموزشها نیاز به مشاهده دقیق دارند. پیشرفت آنها در همه زمینه های آموزشی تا حد زیادی بستگی به توجه و دقت آنان نسبت به جزئیات دارد. پیشنهادهایی که در مورد این تمرینها مطرح شد و توضیح داده خواهد شد، همه به عنوان نمونه ارائه می شود و مربیان و معلمان خود آزاد هستند که با استفاده از سلیقه و ابتکارشان و به تناسب محیط و امکانات به تمرینهای دیگری بیندیشند و آنها را به کار بندند. این تمرینها از یک جهت پایه تئاتر و از سوی دیگر قدمی در راه پرورش رفتار اجتماعی کودکان و نوجوانان است.

در این مرحله نیز هنرجویان به طور فردی کار خواهند کرد تا آمادگی لازم را برای تمرینهای گروهی در مرحله بعد پیدا کنند. در این تمرینها باز از هیچ گونه اسباب و لوازمی استفاده نمی شود و هنرجویان از تخیل خود در تصور اشیا استفاده می کنند. در این مرحله هدف از هر تمرین اجرای منطقی چند حرکت و عمل متوالی و به هم پیوسته است. هنرجویان پس از این که حرکات مربوط به یک تمرین را انجام دادند، باید منتظر نقد و بررسی مربی خود باشند. مربی می تواند درباره نحوه انجام حرکات با آنها گفتگو کند و نشان دهد که در چه مواردی آنها قسمتی از یک حرکت را حذف کرده اند. چون هنرجویان عین اشیا را در برابر ندارند و باید وجود اشیا و به کار بردن آنها را تخیل کنند. بسیار اتفاق می افتد که مثلاً در نشان دادن باز کردن یک بسته

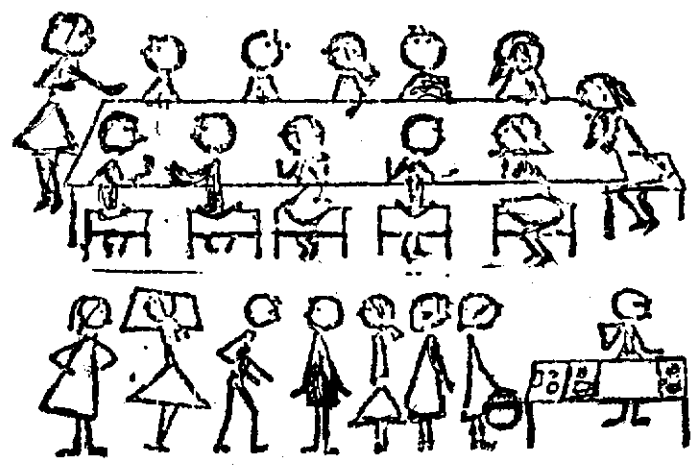
مثلاً دیدن یک بسته بر روی میز و به دست گرفتن آن، گشودن نخ آن و بیرون آوردن شیئی که در آن است و فرار دادن آن بر روی میز و نگاه کردن به آن می تواند یک عمل کامل باشد که در این تمرینات به آن داستان گفته می شود. مربی می تواند یک عمل ساده را برای هنرجویان روایت کند و از آنها بخواهد که این داستان یا عمل را اجرا کنند. به طور مثال می تواند از هنرجویان بخواهد که هر کدام درختی را نشان دهند و درختی باشند، مربی می تواند هنرجویان را با گفتار خود از بیرون راهنمایی کند: (اکنون بهار است، نسیم بهاری می وزد، شاخه ها و برگهای شما از این نسیم به آرامی تکان می خورند، پرندگان با خوشحالی از این شاخه به آن شاخه می پرند) و به همین شکل مربی می تواند فصول دیگر را نیز با ویژگیهای خاص آن فصلها برای هنرجویان روایت کند و هنرجویان تا بلوزیایی را از فصول مختلف نشان دهند و در انتها اگر هنرجویان حرکات را با ترتیب و نظم لازم و دقت و تمرکز حواس انجام دهند، این مرحله نیز موفقیت آمیز خواهد بود.

افزوده شود تا زمینه های اجرایی یک نمایش کوتاه فراهم شود، بهتر است قبل از هر گونه تمرین برای برخورد صحیح هنرجویان صوت، لحن و کلام و بریدن ترمزهایی که در مراحل اولیه این گونه تمرینها برای هنرجویان بوجود می آید و مانع حرکت خلافت آنان می شود، مربی از تمرینهای بدون کلام و دیالوگ، و تنها با اصوات و آواهای ساده استفاده کند. دویزگی مهم این قبیل تمرینها این است که هنرجو علاوه بر سهولت در بیان، در مراحل بعد، با نحوه صحیح گفتار نیز آشنا خواهد شد. در این مرحله مربی می تواند از هنرجویان درخواست نماید که سعی کنند با زبان اختراعی خودشان در روی صحنه که فی البداهه و در همان لحظه ساخته شده، در مورد حادثه ای که رخ داده و منجر به تصادف و حشتناکی شده است، از خود رفع اتهام کنند.

در مورد تیپ سازی نیز که در این مرحله اشاره شد می باید به همین ترتیب عمل کرد؛ هنرجویان می توانند هر یک به تنهایی رفتار و حرکات تیبی را که انتخاب نموده اند نشان دهند و کارشان مورد ارزیابی مربی و سایر هنرجویان قرار گیرد. ایستگاه اتوبوس یا اطاق انتظار بزرگ را می شود در نظر گرفت. این مکانها به هنرجویان کمک می کند که تیپ انتخابی خود را بهتر نمایش دهند. حال برای دقت و تمرکز حواس بیشتر و هماهنگی در رفتار و حرکات، از تمرین آینه می شود استفاده کرد. مربی هنرجویان را دوبه دور و بر روی هم قرار می دهد و از آنها می خواهد که یکی از آنها نقش آئینه و دیگری نقش فردی را بازی کند که خود را برای رفتن به مدرسه در جلو آئینه آماده می کند. این قبیل تمرینها برای ارائه هماهنگی یک کار گروهی بسیار مؤثر است. در مرحله بعدی که لازم است گفتار به حرکات

مربی می تواند با راهنمایی های به موقع و مورد لزوم مسیر داستانی این قبیل تمرینها را - که به همین علت از ویژگی و جذابیت خاصی برای هنرجویان برخوردار است - تغییر دهد که از کشمکشها، اوجها و نتیجه لازم برای یک نمایشنامه کوتاه برخوردار باشد.

تمرین دیگر در این زمینه افعال مختلفی است که فقط به وسیله صوت مثل (دا) ادا شود. لازم است از هنرجویان خواسته شود که هر دو نفر یک فعل متعدی را نظیر «نصیحت کردن» و یا «التماس کردن» و یا «تشویق و یا تنبیه کردن» انتخاب نمایند و در حضور سایر هنرجویان و بدون اطلاع آنان از فعل مورد نظر، آن را اجرا نمایند و در فرصت کوتاهی که به آنها داده می شود می بایستی بتوانند مفهوم فعل مورد نظر را به سایر هنرجویان یا در حقیقت تماشاچیان منتقل نمایند. در گفتگوهای پس از این تمرینها، اشکالات، نقاط ضعف و قوت هر تمرین بخصوص ابتکارات و ابداعات گروهها با همکاری هنرجویان راهنمایی مربی مورد بررسی قرار خواهد گرفت. در مورد بانومیم و استفاده از آن در القای مفاهیم نمایشی

نیز هست، به خوبی یاد گرفته اند. در آن صورت مربی چون خشت اول را کج نهاده کارش درست و سریع پیش خواهد رفت.

در این مرحله موضوعات مختلفی را مربی می تواند مطرح کند. این موضوعات چه بسا از خاطراتی که هنرجویان تعریف کرده اند، انتخاب شده باشد، سپس هنرجویان در دسته های مختلف هر کدام می توانند روی موضوع ها کار کنند و به اجرا در بیاورند. نقد و بررسی کلاس پس از تمرین کمک مؤثری به اجرای صحیح خواهد نمود. مرحله بعدی بیان موقعیت به وسیله مربی است. هنرجویان موظفند در موقعیتی که مربی تعیین می کند انجام نقش نمایند. و در آخرین مرحله این موقعیتها به وسیله مربی گسترش صحیح و منطقی و دراماتیک خودش را می تواند بیابد تا به اجرای مقبولی برسد.

برای اجرای مقبول برنامه تدوین شده کامل لازم است که مربی یا در حقیقت کارگردان با کمک دستیاران و کلیه اعضای گروه آنرا تنظیم کند و از اولین لحظه شروع کار تمرین، با پیش بینی کلیه مسائل و احتمالات تا آخرین لحظه اجرا سعی در انجام یک کار صد درصد تربیتی بنماید که در وهله اول روی خود اعضای گروه و سپس بر خیل علاقه مندان و تماشاچیان که به تئاتر می آیند تا از طریق آشنایی با فرهنگ غنی تر، زندگی بهتری داشته باشند، تأثیر داشته باشد.

لازم به تذکر است که نباید از نقش برنامه از پیش تنظیم و پیش بینی شده غافل بود. مربیان محترم باید بدانند که این تنظیم برنامه می تواند برنامه زندگی فرد فرد هنرجویان را تنظیم کند و گرنه در هیچ جای دیگری نمی توانند اثر یک برنامه صحیح را در زندگی تجربه نمایند و متأسفانه تا به حال چنین نبوده و معمولاً در شبهای اول اجرا بعد از این که تماشاچیان در سالن نشسته اند نیز صدای چکش و نخته و ناهماهنگی های پشت صحنه به گوش می رسد و حداقل نیم ساعت پس از ساعت شروع نمایش شروع می شود. و این تأثیرات تربیتی بسیاری بر تماشاچیان مشتاق و علاقه مند می گذارد. انشاء الله که با کمک مربیان و معلمین دلسوز و علاقه مند و همکاری مسئولین امر بتوان شرایطی فراهم کرد که تئاتر کودکان و نوجوانان با توجه به ارزشهای تربیتی ذکر شده پایگاه حقیقی خودش را در جامعه و بخصوص در جایگاه واقعی خودش یعنی آموزش و پرورش پیدا کند و فرزندان علاقه مند به هنر و هنرمندان فردای این مملکت که باید حافظ دستاوردهای انقلاب شکوهمند اسلامی باشند بتوانند از آن بهره مند شوند. انشاء الله.

خوب است که هنرجویان در وهله اول در تمرینهای اولیه با کمیتهای یعنی سبکی و سنگینی، اندازه و حجم اشیا و در تمرینهای بعدی با کیفیتها یعنی زبری و نرمی، گرمی و سردی، بو و طعم اشیا مورد نظر و خلاصه در آخرین مرحله ارتباط عاطفی ای که باید از نظر حسی با توجه به نقشی که بازی می کنند نسبت به کار داشته باشند، آشنا شوند.

این ارتباط عاطفی، احساسی است که هر انسان نسبت به بدیده های پیرامونش خواه و ناخواه دارد. در این مرحله هنرجویان با شناختی که از نقش خویش بر اساس تحلیل و راهنمایی های مربی به دست می آورند باید در ایجاد این ارتباط عاطفی کوشا باشند. در این زمینه تمرین صندوق جادویی یکی از بهترین تمرینهاست که موجب گسترش تخیل سالم و مفید کودکان و نوجوانان است و باعث تشویق هنرجویان به مطالعه کتب مختلفه به خصوص در زمینه ادبیات و هنر که ضرورت و بشنوا نه کار هنر باز یگریست می شود. مربی می تواند به هنرجویان بگوید: فرض کنید در وسط اتاق صندوقی است که در آن انواع و اقسام اشیا از اعصار و قرون و سرزمینهای مختلف جای دارد. هر یک از شما یکی از این اشیا را از میان صندوق انتخاب و در مدت کوتاهی که فرصت دارید، داستان کوتاهی درباره آن بسازید و آن را بدون این که حرفی بزنید، اجرا نمایید، در همین زمینه از تمرینهای مفید، کی، کجا، کی یا به عبارت ساده تر از چه شخصی در چه موقعیتی می توان استفاده نمود؟ به هنرجویان فرصت دهید که در کمترین مدت با کمترین حرکت بفهمانند چه کسی هستند و در کجا هستند و از نظر تاریخی یا زمانی، چه وقت و تاریخی است.

پس از پایان این مراحل و قبل از هر گونه زمینه های اجرایی مربی باید مطمئن شود که هنرجویان مراحل مختلف این تمرینات را که پایه و اساس تئاتر - حتی به صورت حرفه ای -

